

УДК 656.2

О.В. Мишкович, канд. екон. наук, М.Б. Горецький

Тернопільський національний технічний університет імені І. Пулюя, Україна

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ

O.V. Mushkovuch, PhD, M.B. Horetskiy

THE ECONOMIC ASPECTS DEVELOPMENT OF RAILWAY TRANSPORT IN UKRAINE

На залізничний транспорт в нашій країні припадає основна частина вантажообороту та пасажирських перевезень і споживачі очікують від залізниці європейської якості послуг, надійності, швидкості та безпечності. Проте залізничний транспорт в останні декілька років демонструє негативну динаміку розвитку. За даними Міністерства інфраструктури України експлуатаційна мережа залізниць України складає майже 22 тис. км, з яких 45% електрифіковано. Сьогодні транспортний сектор економіки України у цілому задовольняє лише базові потреби економіки та населення у перевезеннях. Рівень безпеки, показники якості та ефективності перевезень пасажирів та вантажів, енергоефективності, техногенного навантаження на довкілля не відповідають сучасним вимогам. Варто зазначити, що країни Західної Європи та більшість країн СНД вже провели реформування залізничного транспорту, відділивши господарські функції від регуляторних, природно монопольну інфраструктуру від потенційно конкурентного ринку операторських компаній. В Україні ж існує Українська транспортна монополія у сфері залізничних перевезень – Державна адміністрація залізничного транспорту України (Укрзалізниця). Залізничному транспорту, як «природному монополісту», властиві дві основні економічні ознаки: перша з яких пов'язана з технічними особливостями виробництва, а саме з об'єктивною наявністю інфраструктури, що зумовлює неефективність та недоцільність її дублювання та створення аналогічних виробничих структур. У цьому випадку задоволення попиту в умовах монополії та користування залізничними коліями, диспетчерськими службами, вокзалами та іншими системними об'єктами інфраструктури, що забезпечують рух залізничного транспорту на такому ринку більш ефективно, ніж в умовах конкуренції. Щодо другої то вона стосується специфіки його продукції на окремі види перевезень вантажів та пасажирів, які не можуть бути освоєні іншими видами транспорту в певних економічних умовах.

Як наслідок, розвиток залізничного транспорту в Україні здійснюється в змішаних умовах між монопольними та конкурентними структурами. Належність до державного регулювання з одного боку, забезпечує стабільність його роботи, навіть у кризових умовах, а з іншого – створює загрози його функціонуванню в майбутньому. Та найважливіше це забезпечення конкурентоспроможності на міжнародному ринку транспортних послуг, забезпечення ефективних експортно-імпортних та транзитних перевезень, а також нарощення ефективності функціонування в цілому.

Зусилля держави та керівництва залізничного транспорту повинно бути спрямовано на оновлення та модернізацію застарілого обладнання, розширення асортименту послуг. Забезпечення якісних перевезень, стійке та безперебійне задоволення потреб споживача. Спостерігається відставання в розвитку транспортної інфраструктури, транспортно-логістичних технологій, що зумовлює високу частку транспортних витрат у собівартості продукції. Не останнє місце в негативних тенденціях розвитку залізничного транспорту займає корупційна складова, її подолання дозволить зберегти мільярди гривень та спрямувати на підвищення якості вантажних та пасажирських перевезень.